

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 30.04.2024.

Nr. 11/6-3

Atzinums par 2024. gada 5. aprīlī raidījumā “Panorāma” pārraidīto sižetu “Arī LNSO saņēmis signālu par uzmākšanos”

2024. gada 5. aprīlī Latvijas elektronisko sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne (turpmāk tekstā arī – ombuds) pēc pašas iniciatīvas uzsāka 2024. gada 5. aprīlī raidījumā “Panorāma” pārraidītā sižeta “Arī LNSO saņēmis signālu par uzmākšanos” (<https://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/lv/323843/panorama>, 0:51-07:59) izvērtēšanu.

Lai izvērtētu sižetu, ombuds no 2024. gada 5. aprīļa līdz 30. aprīlim iepazinās ar minēto sižetu, vērtēja tā saturu un uzdeva jautājumus VSIA “Latvijas Televīzija” (turpmāk – LTV) galvenajai redaktorei Sigitai Roķei un LTV žurnālistei Vitai Anstratei.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

konstatē:

[1] Ņemot vērā sižetā pausto informāciju, ombuds pēc savas iniciatīvas uzsāka 2024. gada 5. aprīlī raidījumā “Panorāma” pārraidītā sižeta “Arī LNSO saņēmis signālu par uzmākšanos” satura vērtēšanu atbilstoši Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajām vadlīnijām, īpaši pievēršot uzmanību principiem, kas saistīti ar privātuma aizsardzību (2.5. punkts), kā arī nevainīguma prezumpciju, atainojot kriminālnotikumus un traģiskus negadījumus (2.7. punkts). Sižeta vērtēšanas procesā tika pievērsta uzmanība tajā sniegtās informācijas struktūrai, pierādījumiem, to daudzveidībai, pamatojumam un informācijas izklāsta skaidrībai. Minētā sižeta vērtēšanā tika iesaistīti arī vairāki Latvijas Mediju ētikas padomes eksperti, uzklusot viņu viedokļus un

argumentus par sižeta mērķi, informācijas atspoguļojuma formu un citiem žurnālistikas profesionālajiem aspektiem.

[2] 2024. gada 17.aprīlī tika saņemta LTV galvenās redaktora S.Roķes vēstule Nr. Nr.90/1-6.2, kurā sniegta atbilde uz ombuda uzdotajiem jautājumiem par sižetu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne
secina:

[3] 2024. gada 5. aprīlī raidījumā “Panorāma” pārraidītajā sižetā “Arī LNSO saņēmis signālu par uzmākšanos” tiek vēstīts par sūdzību, kas saņemta par Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra (LNSO) darbinieku. Sižetā žurnāliste citē anonimizētu sieviešu pieredzi, tiecas noskaidrot LNSO valdes locekles viedokli, kā arī uzrunā personu, kuras vārds minēts sūdzībā. Līdztekus tiek aktualizēts jautājums par to, kā rīkotos (kam ziņotu) LNSO darbinieces, ja nonāktu šādā situācijā.

[4] LTV galvenā redaktore S.Roķe vēstulē ombudam par sižeta informācijas vākšanas procesu atbild, ka “sākotnēji uz e-pastu “nekluse@ltv.lv” tika saņemta kādas jaunās mūziķes vēstule par sūdzībā minēto personu.” Tālāk vēstules tekstā S.Roķe skaidro rīcību un darbības, kas tika veiktas no žurnālistu puses – sākotnēji sižetu nebija plānots veidot, bet tikai turpināt vākt informāciju. Vēlāk tika saņemta arī vēl kāda sūdzība par minēto personu. Tādējādi tika nolemts sižetu veidot: “Tad žurnāliste atkārtoti zvanīja I. Lūkinai – LNSO valdes loceklei, un vaicāja, vai šāda sūdzība ir saņemta. Tā kā atbilde bija apstiprinoša un tā kā mums jau bija savākts zināms pierādījumu kopums, bija pamats veidot sižetu. Otrkārt, arī Tiesībsargs ir norādījis, ka divas sūdzības par vienu un to pašu personu ir pietiekams signāls, lai skaidrotu vairāk.”

[5] S.Roķes atbildes vēstulē arī skaidrots, kā notikusi komunikācija ar sūdzībās minēto personu, informācijas pārbaudes process, apjoms un iespējas informāciju pārbaudīt, norādot, ka notika gan oficiālas, gan neoficiālas sarunas: “(..) tika runāts arī neoficiāli ar vairākiem cilvēkiem, tika rādīts iesniegums LNSO valdes loceklei I. Lūkinai”. Līdztekus tiek uzsvērts, ka “kopumā ir bijušas vairāku sieviešu liecības par Saksonu”.

[6] Atbildē par konkrētā sižeta veidošanas mērķi un žurnālista uzdevumu, S.Roķe uzsver, ka “(..). Tā kā E. Saksons ir gan mācībspēks JVLMA, gan orķestra inspektors un ieņem vēl citus svarīgus

amatus, šī cilvēka vara mūzikas vidē ir liela. Turklāt šī problēma ar uzmākšanos JVLMA izgaismo vēl vienu lietu – varas attiecības starp kādu augstāk stāvošu un studentu/potenciālo orķestra darbinieku. Un svarīgi uzsvērt, ka spēlēt LNSO ir jauno mūziķu sapnis un karjeras iespēja, kas pilnīgi noteikti nedrīkst būt atkarīga no viena cilvēka labvēlības. Tikai un vienīgi mūziķa profesionalitāte var būt kritērijs, bet ne piespiedu “ārpusreglamenta” attiecības ar cilvēku, kuram ir vara un ietekme. Tāpat sižeta mērķis bija iedrošināt arī citus iespējamus upurus aizsargāt savas tiesības, ziņot. Šinī gadījumā par konkrētu cilvēku tika ziņots vairākkārt, un bija konkrēti fakti, kas ļauj saukt šī cilvēka vārdu.”

[7] Savukārt, par nevainīguma prezumpcijas aspektu un privātuma nodrošināšanu, kā ētikas principiem, S.Roķe atbild, ka “E. Saksona vārds un uzvārds tika minēts, jo LTV zināms, ka vienas sūdzības autore bija vērsusies LNSO, un orķestra vadība apstiprina, ka cilvēks, kura vārds minēts sūdzībā ticis izsaukts uz pārrunām, savukārt E. Saksons apstiprināja, ka ir bijis uz pārrunām, kaut arī paskaidrojums nav rakstījies. Bija vairāki apstākļi, kādēļ izšķīrāmies par vārda nosaukšanu. (..). Sižeta veidošanas laikā redakcionāli notika vairākkārtējās apspriedes un konsultācijas (arī ar juristiem, kuri izvērtēja arī sižeta gala versiju), izvērtējot ko un kā iekļaut sižetā, un mūsu ieskatā sabiedriskā interese prevalēja un izšķīrāmies par vārda minēšanu.”

S.Roķe uzsver: “Uzskatām, ka E.Saksons nav vienkārši privātpersona. Viņam ir vara un nozīmīgi amati mūzikas/kultūras nozarē – asociētais profesors JVLMA, inspektors LNSO, arī amatpersona – Valsts Kultūrkapitāla fonda padomes loceklis. Līdz ar to sabiedrības tiesības iegūt informāciju par būtiskiem notikumiem vērtējām augstāk attiecībā par minētās personas privātuma aizsardzību.”

[8] Daļa no S. Roķes atbildēm netiek publicēta šajā atzinumā, lai nevarētu identificēt vēstuli autores un citus informācijas avotus, bet ombuda rīcībā ir pierādījumi un papildu informācija, kas izmantota, lai izprastu sižeta saturu, tajā ietvertās informācijas pārbaudes procesu un pierādījumu kvalitāti. Pēc atbilžu saņemšanas no LTV, ombuda rīcībā nonāca papildu informācija par sižetā minēto personu rīcību, kas apstiprina “Panorāmā” izskanējušo informāciju un pamato sižeta veidotāju lēmumu atspoguļot notikumus LNSO LTV programmas “Panorāma” 5.aprīļa raidījumā.

[9] Izvērtējot LTV1 raidījuma “Panorāma” sižetu, noskaidrots, ka:

- lēmums par sižeta veidošanu tika pieņemts tikai pēc divu atsevišķu liecību saņemšanas, tas minēts arī sižetā (2:43); pirms filmēšanas tika pārbaudīta informācija, kas saistīta ar sižetā minētajiem notikumiem un personām;

- sižeta “Arī LNSO saņēmis signālu par uzmākšanos” pieteikumā ir precīzi apkopots tā kopsavilkums, atklājot, ka saņemtas liecības par seksuālu uzmākšanos LNSO, minēts, ka informācija attiecas uz notikumiem pirms vairākiem gadiem (vēlāk sižetā pirms 10 gadiem) (4:11), izklāstīta pašreizējo notikumu attīstība, orķestra vadības paveiktais un aktuālā situācija, ka sūdzības par notiekošo orķestrī saņem arī LTV;
- informācijas avotu sniegtās informācijas patiesums tika pārbaudīts, novērtējot arī citus avotus un to autentiskumu, iegūstot informāciju, kas ļauj savienot konkrētu rīcību ar noteiktu personu;
- sižetā sākotnēji sūdzībās minētā persona netiek saukta vārdā, tiek vēstīts, ka saņemtas sūdzības par viena konkrēta darbinieka uzvedību un rīcību (2:45); LNSO inspektora un LVLMA asociētā profesora vārds sižetā parādās (2:58), kad tiek citēta viena no liecībām. Tajā iekļautā informācija pārsvarā liecina par nepieņemamu uzvedību darba vidē, tostarp iespējamu emocionālu vardarbību. Otrajā liecībā skaidrāk parādās seksuālas uzmākšanās temats (4:13), minētas vairākas detaļas;
- sižeta autore secīgi skaidro saņemto informāciju, uzdod jautājumus iesaistītajām personām, sniedz iespēju skatītājiem saprast LNSO pārstāvju reakciju un pozīciju. V. Anstrate sižetā iekļāvusi arī faktu, ka sūdzībās minētā persona viņai ir zvanījusi pēc filmēšanas, skaidrojot dažas notikuma detaļas, tostarp faktu, ka šai personai bijušas pārrunas ar orķestra vadību. Sižetā norādīts, ka uzmanības centrā ir notikumu attīstība ilgākā laika posmā, ka LNSO ir reaģējis uz sūdzību par agrākajiem notikumiem, un šobrīd ir sagatavots darba ētikas dokuments. Sižeta autore neitrāli uzklausa visu informācijas avotu sniegtās atbildes, kā arī veic divas intervijas ar orķestra mūziķēm, lai pārbaudītu, cik droši viņas jūtas darba vidē;
- ombuda rīcībā ir plašs faktu materiāls par žurnālistei pieejamo informāciju par sižetā atspoguļotajiem notikumiem un tās pārbaudīšanas procesu, kas ļauj labāk izprast sižeta autores un redakcijas pieņemtos lēmumus;
- Latvijas Mediju Ētikas padomes (LMĒP) locekļi, apspriežot sižetu, norādīja uz šādiem trūkumiem: sižets ir pašmērķīgs, jo tā saturā vērojamas neskaidrības (par pārkāpuma būtību, par informācijas vākšanas paņēmieniem, informācijas pasniegšanas veidu, faktu pārbaudi), atsevišķi informācijas fragmenti neliecina par to, vai sižetā minētās personas atsaucās un mēģinājumiem sazināties pirms filmēšanas, nav pietiekami izskaidrota sižetā minēto pārkāpumu būtība un smagums, atsevišķi sižeta fragmenti rada iespaidu par vēlmi priekšlaicīgi sodīt. Tomēr konkrēti profesionālās ētikas pārkāpumi LMĒP diskusijas laikā netika minēti.

vērš uzmanību:

[9] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

atzīst:

[10] Lai arī vērojamas atsevišķas profesionālās kvalitātes problēmas, pēc sižeta izvērtēšanas atzīstu, ka tajā nav pārkāptas sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas.

Sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju 2.7. daļā “Īpaši temati un problēmas” noteikts, ka “Ziņojot par kriminālnotikumiem, iespējamiem noziegumiem, ierosinātajiem kriminālprocesiem un tiesvedībām, sabiedrisko mediju žurnālists ievēro nevainīguma prezumpciju.” Šis princips ir ievērots. Būtiski piebilst, ka sižetā neviena persona netiek nosaukta par vainīgo, bet meklētas atbildes uz sūdzībās minētajām situācijām un parādīts informācijas vākšanas process. Pozitīvi vērtējamas redakcijas konsultācijas ar tiesību jomas speciālistu. Vienlaikus, vērtējot mediju saturu, ir būtiski uzlūkot personas nevainīguma prezumpcijas principu, skatot konkrēto situācijas atspoguļojumu kontekstā un apzinoties sabiedrības vajadzības saprast katras atspoguļotās personas lomu.

Tomēr, tikai pēc tam, kad ombuds saņēma sižeta veidošanā izmantoto informāciju un izvērtēja redakcijā pieņemtos lēmumus, ir iegūta pilnīga informācija par sižetā apspriestajiem iespējamiem pārkāpumiem, par faktu pietiekamību un to pārbaudes procesu, publicētās informācijas pamatojumu. Sižeta autore ir rīkojusies godprātīgi, pārbaudījusi faktus, novērtējusi to ticamību, rūpējusies par aizskarto personu anonimitāti, bet izmantotās profesionālās procedūras nav pietiekami saprotami atspoguļotas sižetā.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

iesaka:

[11] Strādājot ar informāciju, kurā atspoguļoti kādas personas iespējami pārkāpumi un vienlaikus daļa informācijas nav publiskojama, lai pasargātu iespējamus cietušos, iesaku īpaši rūpīgi un

skaidri informēt par darba procesu: žurnālista rīcībā esošo informāciju, kas pamato saturā iekļauto vēstījumu, faktu pārbaudes procesu, lēmumiem nepubliskot daļu no žurnālista rīcībā esošās informācijas, kādas personas konkrētajiem pārkāpumiem un to izpausmēm, pierādījumiem par iespējamajiem pārkāpumiem, profesionālo pamatojumu, ja pieņemts lēmums minēt konkrētu cilvēku vārdus un viņu iespējamus pārkāpumus. Šāda informācija sabiedrisko mediju auditorijai dotu iespēju ne vien uzzināt par žurnālistu atklāto, bet to saprast un novērtēt, palielinot žurnālistu darba caurskatāmību un uzticamību.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas
līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU